

Framför mig ligger två skolböcker, som i vackra ord talar om de båda kanadensiska nationernas väg till enhet, till en nation. Skildringen av slaget på Abrahams slätter avslutas med nästan samma ord: "Så blev det gamla Quebec det nya; fransmän och engelsmän fattar varandras händer, arvtagare till gångna tiders ära, modigt blickande mot en okänd framtid." Genom den kanadensiska debatten går denna strävan att som ett faktum fastslå en förhoppning. Likaväl kan det sägas att Kanadas historia är ett av de främsta exemplen på svårigheten att i frihet ena två nationer, på traditionens och språkets förmåga att skapa isolering, särprägel och myter. Men föreställningen om enhet är likväl överideologin, den officiella ideologin, skolboksideologin. Och då det knappast är möjligt att skiljas, då de båda parterna har så många gemensamma vänner och ovänner, kan man räkna på att samlivet fortsätter och förblir tolerabelt.

HERBERT TINGSTEN

Folkens goda samvete

VARJE NATION anser sig vara intelligent, arbetsam, generös, modig, mild och fredsälskande — det är knappast någon ny sanning, men nu kan den anses vara vetenskapligt bevisad. I senaste numret av Unescoorganet International Social Science Bulletin publiceras eller redovisas ett antal undersökningar över "nationella stereotyper", dvs. standardiserade föreställningar hos olika folk om sig själva och andra. En av uppsatserna bygger på ett antal år 1948 utförda opinionsundersökningar i skilda länder — bland dem England, Frankrike, Italien, Tyskland, Norge och USA —, vid vilka de tillfrågade anmodats att karaktärisera olika folk med något eller några av följande adjektiv: arbetsam, intelligent, praktisk, självbeläten, generös, grym, efterbliven, modig, självbehärskad, härsklusten, framstegsvänlig, fredsälskande. I den preliminära redogörelsen för resultaten omtalas främst vad folken tycker om sig själva, USA och Ryssland; en mera detaljerad framställning utlovas inom kort.

Att vara intelligent och modig är mest populärt. Bland engelsmännen används 47 procent ordet intelligent som karaktäristik av det egna folket, medan 38 procent förklarar amerikanerna och 12 procent ryssarna vara intelligenta; motsvarande siffror bland tyskarna är 64, 34 och 4, bland fransmännen 79, 37 och 15, bland amerikanerna 72, 49 (här gäller det uppfattningen om britterna) och 12. Beträffande modet är självuppskattningen lika kompakt, men respekten för ryssarna betydligt större. I mindre markerad grad tillskriver sig varje folk även andra goda egenskaper. Ordet grym förekommer knappast i beskrivningen av den egna nationen; två procent av amerikanerna säger sig vara grymma, en enda procent av tyskarna och engelsmännen. Relativt stor generositet finner de flesta hos det amerikanska folket, medan ryssarna genomgående anses grymma. Alla nationer sätter USA som etta i framstegsvänlighet, även i jämförelse med det egna folket.

Märkligt är att lovprisandet av det egna folket inte utesluter att man anser sig vara självbeläten (fåfång). Stora grupper förklarar denna egenskap vara kännetecknande för den egna nationen. Särskilt fina är norrmännen, där 19 procent sä-

ger sig vara självbelättna, medan blott 11 procent påstår detsamma om amerikanerna och 7 procent om ryssarna; visserligen anser sig norrmännen vara speciellt intelligenta, men deras procentsiffror på denna punkt är ovanligt låga (32). I det hela är självbelätenheten tydligen den tvivelaktiga egenskap som det varit lättast att kännas vid.

Att dessa resultat är åtskilligt osäkra erkännes i artikeln. Perfekta översättningar finns inte: är t. ex. conceited alldeles detsamma som vaniteux eller inbillsk eller — det ord som här använts — självbeläten? Ordet generös (generous, gävnild) för kanske alltför lätt tanken på den amerikanska hjälpsamheten efter kriget; ordet framstegsvänlig (progressive) antas hända avse den tekniska utvecklingen. Likafullt har undersökningen sitt stora intresse. Tendensen att se sig själv vacker är tydlig. Likaså klarläggs USA:s ofantliga popularitet i jämförelse med Ryssland; i fråga om Ryssland är orden grym, härsklusten och efterbliven dominerande.

Genom denna och andra undersökningar har visats att vänlig eller fiendlig stämning mot ett folk påverkar uppfattningen om detta folks karaktär i så gott som alla hänseenden. År 1942 ansåg av tillfrågade amerikaner 9 procent att ryssarna var grymma; 1948 var siffran 50 procent. Till och med respekten för deras mod och deras arbetsamhet sjönk under de sex åren; jämförelsesiffrorna är 48 och 28, respektive 61 och 49 procent.

Stereotyperna om främmande folk är enfaldiga och kan stundom bli farliga; att bekämpa dem hör till rationalismens stora uppgifter. Ett par undersökningar bland studenterna i Princeton tyder på att i varje fall på denna ort vissa framsteg gjorts. 1932 förklarade 84 procent att negrer var lata, 79 procent att judar var sluga och 53 procent att engelsmännen var "sportsmanlike"; 1950 var motsvarande siffror 31, 47 och 21 procent. Atminstone de grövre föreställningarna om nationalkaraktärer har möjligen försvagats under de senaste årtiondena genom upplysning om elementära fakta och analys av dessa föreställningars uppkomst och struktur.

HERBERT TINGSTEN